

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 161. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359274912/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

tagender; derimod ynder de hverken at begrænse Tanken eller Fantasi. Derfor triumferer de, hvor den plastiske Form forsvinder: i Metafysik, i Iyrisk Poesi og i Musik, men derfor har de ogsaa Gætninger i deres Videnskab og Formløshed i deres Kunst, derfor er Farverne den svage Side i deres Maleri og Dramaet den svage Side i deres Digtetekunst. Dem fattes med andre Ord netop de plastiske Evner, som Grækerne besad i højeste Grad. Er da Frankrig langt fra at være noget Hellas i Kunsten, saa er Tyskland endnu længere derfra; af de græske Guder og Gudinder har det kun formaaet at tilegne sig én, nemlig Pallas Athene, og hende har det givet Brillen paa Næsen. Fru de Staël kunde til Schlegel have bemærket, at en Athene med Brillen ikke er synderlig smukkere end en Jupiter med Paryk.

XIII

Den saa længe undertrykte og saa voldeligt forfulgte Bog om Tyskland er det modneste Værk af Fru de Staëls Dannelses og Forstand. Det er det første af hendes større Skrifter, i hvilket hun fortaber sig saa ganske i Æmnet, at hun tilsyneladende har glemt sin egen Personlighed. Hun skildrer ikke mere sig selv i dette Værk, hun optræder kun forsaavidt hun meddeler om sine Rejser i Tyskland og gengiver sine Samtaler med Landets ypperste Mænd — istedenfor et Selveforsvar eller en Selvforgudelse gav hun her sine Landsmænd Overblikket over en hel ny Verden. Det Sidste, Franskmandene havde erfaret om Tysklands Aandsliv, var at der fandtes en Konge i Berlin, som daglig sad tilbords med franske Tænkere og Digtere, sendte sine middelmaadige franske Vers til Voltaire for at faa dem rettede tilbage, og ikke anerkendte Tilværelsen af nogen tysk Literatur. Nu erfarede de, ikke mange Aar efter, at der i dette Land, som deres sejrige Hære netop traadte under Fødder, siden da som ved et Trylleord i Løbet af et eneste Slægtleds Levetid var skudt en uhyre stor og lærerig Literatur i Vejret, som man endog vovede at stille ved Siden af deres egen, om ikke over den. Og Bogen gav et fuldstændigt, et alsidigt Billede af dette fremmede Aandsliv og denne fremmede Bogavl. Den begyndte med en Skildring af Landets og Byernes Ydre; den skitserede Modsætningerne mellem Nord- og Sydtyrklands Præg, mellem Tønen og Sæderne i Wien

og Berlin, den indlod sig paa en Fremstilling af den tyske Universitetsdannelse og det nye Liv, som Pestalozzis Optræden havde meddelt Opdragelsen. Derefter gik den over til at meddele en Oversigt over den samtidige tyske Poesi, som for Franskmandene fik dobbelt Anskuelse ved de mange oversatte Digte og Drama-brudstykker, og Forfatterinden viger end ikke tilbage for at krone sit Værk med en Udsigt over den tyske Filosofis Udvikling fra Kant til Schelling.

De Forestillinger om Tyskernes Naivitet, Godlidenhed og Ligeførehed, der lige til Aaret 1870 var de herskende i Frankrig, skyldes Fru de Staëls Bog. Hun selv lærte det Folk, som under hele Trediveaarskrigen, ja endnu under Frederik den Stores Regering, havde bragt Europa til at drøne af Genlyden fra dets Vaabenbrag, at kende i et Tidsrum, hvor det netop i politisk og militær Henseende var svækket og fornædret, og sluttede deraf til Folkets fredelige og idylliske Stamme-Ejendommelighed. Det forekom hende som om Kakkelovnsvarmen, Øllet og Tobakken dannede et eget tungt og dumpt Luftlag om dette Folk, og hun søgte dets Styrke udelukkende i dets sædelige Alvor og aandelige Uafhængighed.

Hun bliver ikke træt af at lovprise de tyske Mænds Retsskaffenhed og Sanddrubed, og kun nu og da giver hun et Vink om deres jævnlige Mangel paa Finhed og Takt. Man føler, at deres Samtaler tit har trætet hende; men hun giver Selskabslivets og Sprogets Tilstand Skylden: Det er umuligt at udtrykke sig fyndigt i et Sprog, hvor Meningen oftest først bliver tydelig ved Sætningens Slutning, hvor derfor de Afbrydelser, der giver Samtalen Liv, næsten umuliggøres og hvor ovenikøbet Tankebraadden tit ikke lader sig opbevare til Sætningens sidste Ord. Det er, mener hun, naturligt, at mangen Samtale keder den Fremmede i et Selskab, hvor Tilhørerne er saa taalmodige og gør saa faa Fordringer; Ingen nærer her den Frygt for at trætte, der forhindrer Vidtløftigheder og Gentagelser. Selve den Vane, atter og atter at maatte gentage en nok saa ubetydelig og nok saa lang Titel gør endelig nødvendigvis Underholdningen slæbende og formel.

De tyske Kvinder skildrer hun med Varme, men ikke uden Lune paa følgende Maade:

De har en ganske særegen Tiltrækning, en rørende Klang i Stemmen, lyst Haar, en blændende Hudfarve; de er beskedne,